

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Сучасні технології та нормативно-правова база насінництва»

Шифр та назва спеціальності	201 - Агрономія	Відповідальні відділи/лабораторії інституту:	Відділ селекції зернових культур, лабораторія насінництва зернових культур; лабораторія методів збереження та стандартизації зерна та методів селекції
Назва освітньо-наукової програми	«Агрономія»		
ВИКЛАДАЧІ	Курпа Микола Якович, доктор с.-г. наук, професор, http://www.institut-zerna.com/selection/aftergathering.htm		
	Алдошин Анатолій Васильович, кандидат с.-г. наук, с.н.с., https://scholar.google.com.ua/citations?user=mFdtR_wAAAAJ&hl=uk		

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Дисципліна спрямована на ознайомлення з провідною галуззю рослинництва – насінництвом, яке покликане вирішувати основне завдання – стабільне виробництво високоякісного насіння сортів і гібридів, збереження їх цінних господарських ознак і властивостей та високої генетичної ідентичності. Вивчає життя та розвиток насіння, його вимоги до чинників навколишнього середовища, а також розробляє норми і методи оцінювання посівного матеріалу; теорії і методології виробництва насіння сортів і гібридів з високими сортовими і посівними якостями, збереження їх цінних господарських ознак і властивостей, та високої генетичної ідентичності; отримання практичних навичок з насінництва рослин; нормативно-правову базу сучасного насінництва.
Мета та цілі	Надати майбутнім докторам філософії за спеціальністю 201 «Агрономія» концептуальні, теоретичні і методологічні знання і практичні навички з насінництва рослин, розкрити значення насінництва у сучасному розвитку світової і вітчизняної аграрної науки.
Формат	Лекції, практичні заняття, самостійна робота. Підсумковий контроль – залік.
Результати навчання	В результаті вивчення дисципліни аспірант повинен знати: концептуальні, теоретичні і методологічні основи насінництва рослин; нормативно-правову базу сучасного насінництва в Україні; сучасну систему насінництва в Україні; методи виробництва насіння з високими сортовими якостями самозапилюючих і перехреснозапилюючих культур; схеми виробництва насіння самозапилюючих і перехреснозапилюючих культур; порядок сертифікації насіння та введення його в обіг; основи формування посівних якостей насіння у технологіях його вирощування, збирання та обробки; основи збереження посівних якостей насіння у технологіях його зберігання; травмування насіння та запобіжні заходи; маркетингову діяльність на ринку насіння. В результаті вивчення дисципліни аспірант повинен уміти: застосовувати різні методи добору для проведення сортооновлення та сортозміни у самозапилюючих та перехреснозапилюючих рослин; проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел, наукової літератури з насінництва рослин; користуватись Державними реєстрами системи насінництва; розрізняти типові і нетипові, стерильні і фертильні рослини; проводити відбори рослин на здатність закріплювати стерильність; проводити відбори рослин на здатність відновлювати фертильність; застосовувати різні схеми вирощування гібридного насіння; проводити польові обстеження (інспектування); визначати сортову чистоту і ступінь стерильності; вести моніторинг за станом насінницьких посівів, визначати динаміку дозрівання і оптимальну дату збирання насіння; рекомендувати та контролювати режими сушіння, очищення, сортування, калібрування насіннєвого матеріалу; організувати передпосівну підготовку насіння, застосовувати засоби його захисту та стимуляції; користуватись документами нормативно-правової бази; розробляти рекомендації щодо створення нових сортів і гібридів й установлення їхніх характеристик з метою задоволення нових запитів і потреб споживачів; проводити маркетингові дослідження.
Обсяг	Загальний обсяг дисципліни 150 годин: лекції – 20 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 110 год.
Пререквізити	Курси дисциплін з генетики, селекції, біохімії, фізіології рослин, рослинництва, фітопатології, ентомології та екології для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
Ознаки	Вибіркова навчальна дисципліна з блоку «Біотехнологія, селекція і насінництво», що формує фахові компетентності у аспіранта
Курс / семестр	1 / 1-2

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Лекція № 1	Становлення насінництва в Україні. Нормативно-правова база сучасного насінництва	Практичне заняття № 1	Метод індивідуально-родинного добору. Метод масового добору. Метод контрольованого пересіву. Метод генетичного контролю	С а м о с т і й н а р о б о т а	Становлення насінництва в Україні. Нормативно-правова база сучасного насінництва
Лекція № 2	Методи та схеми виробництва насіння самозапилюваних культур	Практичне заняття № 2	Типи цитоплазматичної чоловічої стерильності (ЦЧС). Розподіл самозапилюваних ліній по реакції на ЦЧС. Сортова чистота і ступінь стерильності. Метод половинок. Метод парного потомства		Методи та схеми виробництва насіння самозапилюваних культур
Лекція № 3	Методи та схеми виробництва насіння перехреснозапилюваних культур. Вирощування насіння самозапилюваних ліній	Практичне заняття № 3	Схема відбору кращих типових рослин. Схема відбору на здатність закріплювати стерильність. Схема відбору на здатність відновлювати фертильність		Методи та схеми виробництва насіння перехреснозапилюваних культур. Вирощування насіння самозапилюваних ліній
Лекція № 4	Методи та схеми виробництва насіння перехреснозапилюваних культур. Вирощування насіння гібридів	Практичне заняття № 4	Схема вирощування гібридного насіння на фертильній основі. Вирощування гібридного насіння за схемою відновлення фертильності та за схемою змішування. Схеми виробництва насіння дволінійних, трилінійних та чотирилінійних гібридів		Методи та схеми виробництва насіння перехреснозапилюваних культур. Вирощування насіння гібридів
Лекція № 5	Сортова сертифікація насіння зернових культур. Пакування та маркування насіння	Практичне заняття № 5	Методика інспектування насінницьких посівів кукурудзи, сорго та зернових колосових культур. Оформлення документів за результатами інспектування		Сортова сертифікація насіння зернових культур. Пакування та маркування насіння
Лекція № 6	Основи формування якості насіння у технологіях його вирощування, збирання та обробки	Практичне заняття № 6	Післязбиральна обробка насіння її технології та технічне забезпечення. Обробка насіння на механізованому комплексі. Контролювання процесів післязбиральної обробки. Прийоми енергозбереження в сучасних технологіях		Основи формування якості насіння у технологіях його вирощування, збирання та обробки
Лекція № 7	Основи збереження якості насіння у технологіях його зберігання	Практичне заняття № 7	Основні принципи зберігання насіння. Способи зберігання насіння. Сучасні ресурсощадні технології зберігання насіння. Самозгрівання насіння та запобігання цьому. Сучасні зерноховища для збереження запасів насіння		Основи збереження якості насіння у технологіях його зберігання
Лекція № 8	Травмування насіння та запобіжні заходи	Практичне заняття № 8	Класифікація та види травмування насіння. Методи визначення травмування. Техніко-технологічні заходи щодо запобігання травмуванню насіння		Травмування насіння та запобіжні заходи
Лекція № 9	Сертифікація насіння за посівними якостями та введення його в обіг	Практичне заняття № 9	Правила відбирання і формування проб насіння для аналізування якості. Методи аналізування обов'язкових показників посівних якостей насіння. Методи аналізування додаткових показників посівних якостей насіння		Сертифікація насіння за посівними якостями та введення його в обіг
Лекція № 10	Маркетингова діяльність на ринку насіння	Практичне заняття № 10	Основні функції маркетингу на ринку продукції насінництва. Головний принцип маркетингового підходу. Маркетинг-мікс (Product, Price, Place, Promotion). Ефективність маркетингу і фактори від яких вона залежить		Маркетингова діяльність на ринку насіння

ПРИКЛАДИ ТЕСТОВОГО ЗАВДАННЯ ДО ЗАЛІКУ

- Система насінництва в Україні викладена у:
а) Конституції України; б) Законі України «Про насіння і садивний матеріал»;
в) Законі України «Про карантин рослин»; г) Законі України «Про охорону прав на сорти рослин».
- Державний резервний насінневий фонд України складає:
а) не менше 5% від потреби держави в насінні; б) не менше 10% від потреби держави в насінні;
в) не менше 15% від потреби держави в насінні; г) не менше 20% від потреби держави в насінні
- Для отримання свідоцтва аудитора із сертифікації особа обов'язково повинна:
а) працювати у державних структурах; б) мати повну вищу агрономічну освіту;
в) знати українське ділове мовлення; г) досконало володіти комп'ютером.
- Свідоцтво аудитора із сертифікації скасовується:
а) по завершенню строку дії свідоцтва аудитора; б) через три роки з моменту видачі свідоцтва;
в) при несвоєчасному підвищенні кваліфікації; г) у разі систематичного грубого порушення законодавства у сфері насінництва.
- На придбане насіння гарантії діють протягом:
а) 4 місяців; б) 6 місяців; в) 12 місяців; г) протягом строку визначеного у сертифікаті.
- Охоронний документ, що засвідчує пріоритет і майнове право інтелектуальної власності на сорт рослин:
а) сертифікат на насіння; б) свідоцтво про авторство на сорт рослин;
в) свідоцтво про державну реєстрацію сорту рослин; г) патент.
- Охоронний документ, що засвідчує майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин:
а) сертифікат на насіння; б) свідоцтво про авторство на сорт рослин;
в) свідоцтво про державну реєстрацію сорту рослин; г) патент.
- Відомості щодо державної реєстрації майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин містяться у:
а) Реєстрі патентів; б) Реєстрі сертифікатів насіння та/або садивний матеріал;
в) Реєстрі сортів рослин України; г) Реєстрі органів з оцінки відповідності.
- У товарних посівах кукурудзи найпоширеніший на сьогодні тип гібридів:
а) подвійний міжлінійний; б) простий модифікований;
в) сестринський; г) сортолінійний.
- Найбільш економічно доцільна схема отримання гібридного насіння кукурудзи:
а) на фертильній основі; б) на стерильній основі з відновленням фертильності;
в) змішування; г) з обриванням волотей.
- При вирощуванні гібрида за схемою змішування частка фертильного гібрида повинна складати:
а) не менше 5%; б) не менше 10%;
в) не менше 20%; г) не менше 30%.
- Сортові прополки на чоловічих компонентах, на ділянках гібридизації кукурудзи завершують:
а) коли цвіте 5% волотей; б) коли цвіте 50% волотей;
в) в кінці цвітіння волотей; г) до початку цвітіння волотей.
- Сортові прополки на жіночих компонентах, на ділянках гібридизації кукурудзи завершують:
а) коли цвіте 5% качанів; б) коли цвіте 50% качанів;
в) в кінці цвітіння качанів; г) до початку цвітіння качанів.
- Нормативи сортової чистоти насіння залежать від:
а) типу гібрида; б) категорії насіння;
в) схеми отримання насіння; г) типу ЦЧС.
- Що роблять з реєстрацією насінницьких посівів при виявленні злісних бур'янів?
а) реєструють; б) вибраковують з складу насінницьких;
в) проводять прополювання; г) знищують.
- Який заклад проводить арбітражне (експертне) визначення якості насіння сільськогосподарських культур?
а) Державна служба з охорони прав на сорти рослин;
б) Український інститут експерти сортів рослин;
в) Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції України;
г) Міністерство аграрної політики.
- Головний принцип маркетингового підходу:
а) проведення різноманітних рекламних заходів;
б) продавати те, що виробляється;
в) виробляти те, що продається;
г) виробляти те, що продається, а не продавати те, що виробляється.
- Основними функціями маркетингу є:
а) виробнича, збуту, управління та контролю;
б) аналітична, науково-технічна;
в) аналітична, виробничо-збутова;
г) аналітична, виробнича, збуту, управління та контролю.
- Як визначається сила росту насіння у лабораторних умовах?
а) числом сходів;
б) масою паростків;
в) числом сходів і масою паростків;
г) енергією проростання і масою проростання.
- Як визначається вирівняність насіння?
а) просіюванням та сходом насіння з двох суміжних сит;
б) просіюванням та сходом насіння з усіх сит;
в) просіюванням та сходом насіння з одного сита;
г) без просіювання шляхом виміру насінни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Насінництво кукурудзи: навчальний посібник / Б.В. Дзюбецький, В.Ю. Черчель, М.Я. Кирпа, А.В. Алдошин, Т.М. Сатарова, А.В. Черенков, Н.О. Ляшенко, Н.А. Боденко. К.:Аграрна наука, 2019. 200 с.
2. Посібник для аудиторів із сертифікації насіння. Дніпро: Роял Принт, 2018. 300 с.
3. Кирпа М. Я., Станкевич Г. М., Стюрко М. О. Кукурудза: збирання, сушіння, якість. : монографія Одеса: КП ОМД, 2015. 150 с.
4. Кирпа М. Я. Оптимізація процесів оброблення і зберігання насіння кукурудзи та методи поліпшення його якостей: автореф. дис. ... д-ра с.-г. наук: спеціальність 06.01.14 насінництво. Харків, 2007. 43 с.
5. Методика виробництва насіння кукурудзи: Монографія. /Федоренко Е.М., Алдошин А.В., Черенкова Т.П. та ін. Дніпропетровськ: «Акцент ПП», 2013. 52 с.
6. Федоренко Е. М., Алдошин А. В., Черенкова Т. П. та ін. Методика виробництва насіння кукурудзи: монографія. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2013. 52 с.
7. Шемавнов В. І., Ковалевська Н. І., Мороз В. В. Насінництво польових культур: навч. посіб. Дніпропетровськ: ДДАУ, 2004. 232 с.
8. Спеціальна селекція і насінництво польових культур (навчальний посібник) / за ред. В.В. Кириченка. Харків: ВАТ «Видавництво «Харків», 2010. 462 с.
9. Кіндрюк М. О., Соколов В. М., Вишневецький В. В. Насінництво з основами насіннезнавства. Київ. Аграр. наука, 2012. 264 с.
10. Макрушин М. М., Макрушина Є. М. Насінництво (методологія, теорія, практика) [підручник, видання друге, доповнене і перероблене]. Сімферополь: ВД Аріал, 2012. 536 с.
11. Методика проведення інспектування сортових посівів кукурудзи та сорго. Київ; Одеса, Дніпропетровськ, 2009. 33 с.
12. Насінництво й насіннезнавство польових культур / За ред.. М.М. Гаврилюка. К. : Аграрна наука, 2007. 216 с.
13. Котлер Ф. Основы маркетинга: краткий курс; пер. с англ. Москва: Издательский дом «Вильямс», 2007. 656 с.

ДОПОМІЖНА

1. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з вивчення дисципліни «Сучасні технології та нормативно-правова база насінництва» (для аспірантів освітньо-наукового рівня доктора філософії за спеціальності 201 «Агрономія») // Державна установа Інститут зернових культур НААН України; укладачі М.Я. Кирпа, А.В. Алдошин. Дніпро : ДУ ІЗК НААН, 2019. 21 с.
  2. Методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни «Сучасні технології та нормативно-правова база насінництва» (для аспірантів освітньо-наукового рівня доктора філософії за спеціальності 201 «Агрономія») // Державна установа Інститут зернових культур НААН України; укладачі М.Я. Кирпа, А.В. Алдошин. Дніпро : ДУ ІЗК НААН, 2019. 16 с.
  3. Про затвердження Методичних вимог у сфері насінництва щодо збереження сортових та посівних якостей насіння зернових культур: Наказ МАПП України від 04.10.2018 р. № 476. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE32671.html
  4. Про затвердження Нац. стандарту: Постанова КМУ від 03.10.2007 р. №1185. N 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-n>
  5. Про затвердження Порядку маркування та пакування партій насіння і форми етикетки: Наказ МАПП України від 10 липня 2017 № 348. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1142-17>
  6. Про затвердження Порядку проведення сертифікації, видачі та скасування сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал та форм сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2017 р. № 97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/97-2017-n>
- Інформаційні ресурси**
1. Наукова бібліотека ДНУ ім. Олеся Гончара, 49025, м. Дніпр, проспект Гагаріна, 72
  2. Обласна наукова бібліотека, 49025, м. Дніпро, вул. Ю.Савченко,10
  3. Бібліотека ДДМА, 49025, м. Дніпро, вул. В.Вернадського,23
  4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-15>
  5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>
  6. <https://sops.gov.ua>

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів для оцінювання успішності аспіранта	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
	90-100	A	відмінно
	82-89	B	добре
	74-81	C	
	64-73	D	
	60-63	E	задовільно
	35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ

Аспірант повинен дотримуватися «Кодексу академічної доброчесності ДУ ІЗК НААН», виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися з викладачем, а при нерозв'язності конфлікту доводиться до відділу аспірантури

Силабус за змістом повністю відповідає робочій програмі навчальної дисципліни